

KEVANIK

Eoi

Ah95

Kaanepilt: Hans Thoma „Igatsus“.

Hans Thoma (1839—1924), talupoja poeg Schwarzwaldi mägismaalt Saksas, noorurina kellasepa õpipoiss ja hiljem rahvakunstnik selle sõna tõsisel mõttes, kelle puulõikeid leidub peaaegu igas saksa tööliiskodus ja talumajas, on maalind palju kauneid pilte. Kõik need kannavad tegija tasase ja unistava loomuse märki; kõigis neis undab nagu luulitava rahvalaulu mahe ja unelev viis. Avarad jõgimaastikud, sinetusse looritud mägi- ja punakatuselised linnad, valge maantee üksiku matkajaga, metsade sumedus ja õueaedade lilleküllus; pöldur päevatöös või õhtuviduuses mängimas vanal viiulil kohmetand kätega; laste ringmängud luuharohul või vanaema ennemuistsed jutud hämarduval õhtul — need on pildid igapäevasest elust. Ent sääl on ka teisi: kujud piibllugudest, vanausust ja pühade legendest, ratsariütlid ja õndsalt õõtsuvad imelilled pikil vartel, roosad pilved täis liblikatiivulisi lapsakesi ja puud kumargil kuldse vilja all... Ning siin ja sääl üksik noorur vaatlusse vaibunult või, käed sirutand taevaavaruste poole, ihates tiibu, et

lennata ühes imelindega kõrgele ja kaugele, sinna ei-tea-kuhu, kus unenäod on tõelisus. See on igatsus ja seda tunneme kõik. Nagu tuul kandis okeaanis ekslevale Kolumbuselle ja ta meelheitvale meeskunnale kaugele mandrilt loorbäri lõhnu, mis väsinuis äratas uue lootuse ja ulja julguse, nii kannab me noorte südamete veri igatsuste-ilutsustega aimdusi õilsemast elust, ilusamast tulevikust. Seepärast: **igatsusegem!** Aga teadkem ka: ei aita, et sirutame pakitsevaid käsi taevasina poole. Ei aita, et ihaldame tiibu ja unistame lennata kuhugi kaugele ära. Peame jääma, kus oleme, peame ise looma selle õilsema elu, selle ilusama tuleviku omast eluust, omast noorusjõust, omast tulisest tahtest, omast südame armastusest. Armastusest selle elu vastu, millest kõneleb me aimlev igatsus.

Vanad helleenid nimetasid armastust: Eros, sest et nad teda kujutlesid tiivulisena. Taevallised aga hüüdsid noort jumalat: Pteros, sest et tal jõud oli tiivuliseks teha.

Tundkem, et tiivulised oleme ja tegutsegem!

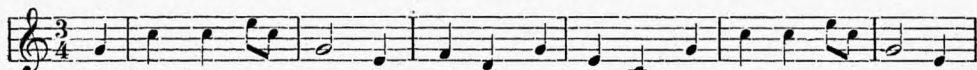

Noorte omi laule.

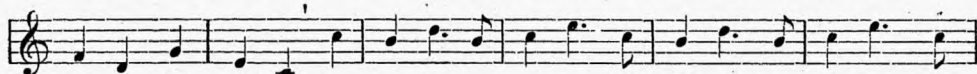
Laul teeb rõõmsaks südame.
K. A. Herman.

Me mõtted on priid.

Saksa „Rändlindude“ lemmiklaul.

Me mõt-ted on priid, kes suu-daks neid kõi-ta! Kes vä-gev on nii, et
Kõik muu meil üks-kõik, mis ise me ei ta-ha; meist e-nes-test kõik, kas
On e-la-da rõõm, kesk päi-ke-se kul-da; on ha-ri-da rõõm, maa

vang-la neid hei-ta! Kas vang-las või-vae-vas, meil lah-ti on tae-vas: }
hää see või pa-ha. Me sü-da ja sil-mad, need loo-vad maa-il-mad: } Kõik
e-ma-kesē mul-da. Ja kan-na-tust kan-da, ja ohv-riks end an-da: }

võim-sad me nii — me mõt-ted on priid.

Sõnad tõlkind A. Anni.

Tähtsamate võõrsõnade seletusi:

Heroism — kangelaslisus, kangelasmeel.
ekstaas — vaimustuse kõrgeim seisukord.
aklimatiseeruma — ilmastuma, kliimale kohanema.
gloria — hiilgus, aupaiste.

ideoloog — ideedeõpetaja.
internaat — õpilastekodu, õpilaste ühiselumaja
humaniteet — inimsus.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 1.

III aastakäik.

1926.

sa, kus vaim on kartuseta, kus pää kõrgel kantakse,
 kus äratundmine on vaba,
 kus maailm ei muutu kitsaste koduste müüride murdosaks,
 kus sõnad tulevad tõe sügavusest,
 kus väsimatu püüe sirutab käsi täielikkusele,
 kus mõistuse selge vool ei kaota oma teed harjumuse kuiva liiva,
 kus hädusest juhitud vaim viiakse ikka laienevale mõtlemisele
 ja tegevusele —
 sellele vabadusele lase mu rahvas ärgata!

Rabindranath Tagore.

AUGUST ANNI.

Eino Leino — võitleva valguse laulik.

In memoriam.

ume ja tumm on põhjamaa kõrb. Ei sääl palju päikest hiilga, ei õisi sadades värvides sädele, ei linnulaulust, ei inimhäältelst helise.
 Tumemeelne, tumameelne on põhjamaa laante rahvas. Vähe on loodus hellendand nende närve — ja seda veel vähem teind nende ühetooniline elu. Rõõmud siin liig nõrgalt rakatavad,

muredki liig pikkamisi muserdavad. Tusana tulevad, hallana hiilivad, ei maruna murra. Vaikne, tumm lein üle jäätand rabade lehvib.

Talviseil igavik-ööl vahel taevani tungib see leingi, pakase paukuvast rusikast valu elutagune valguseks õudseks üles lõkatab. Värisevais, tontlikes leekides taeval säreleb kui koolnute hinged sääl tantsiks meeleheitu.

Ja suvelgi soist sumedaist võib tõusta õisi imelikke loite. Kui magava maa haig-

lased unenäod nad pimeduses vilguvad siin-säl ja jälle kustuvad, nagu unenäod.

Kuid suurem kui need sünge soo ja tardund taeva ebaloomulikud, õudsed tuled, on siiski sära, mida siagi veel suudab kanda päike; maailma elu. Alles Põhjas, siin, ta õige olemus on tunda: vabastaja, ärataja, kõige elu andja, ainus päästja. Siin hinnatakse teda alles küllaldaselt.

Me silmad on, mida armastame enim. Kõige kaugemale kannavad nad meid, kõige enam annavad meile elu rikkust. Silmi armastame — ja val-gust, maailma meisse vedavat oma välkuvail laineil. Mida vähem seda antud, seda enam teda ihkame.

Ja seepärast rõõmu-rikkaim ajajärk Põhjas on see, kus t e m a, Valgus, jälle ligineb pärast ääretuid öid: kevad, eelkevad. Iga päev seda siis lisab, iga päev päikese kuldrüütel kihutab kõrgemalle siniklaasilisele, jäisele taevamäele. — Madalalt taevarannalt ta esmalt juba tagasi vaob! Ent püsivalt ta jätkab, ikka enam pingutab, ikka leekivamaks läheb ta tahe, ikka kuumemalt õhkub ta rüütellik arm Põhja valge printsessi vastu, kes siin ülal tardunult uinub. Ja ikka kauem ta püsib valkjassinisel jäisel mäel.

Ei ole suuremat võitva tahtepingutuse ja heroismi sümboli maailmas kui see võitlev päikeserüütel! Ei ole lootusrikkamaid kuid looduses, kui need eelkevade kuud siin: ei kusagil ole siht kõrgem, tee pikem ja raskem, ei kusagil ole nii silmapaistvalt suur iga päeva edusamm! Mida enam põhjapooles, seda suurem.

Ei palju helgust suuda kaasa tuua temagi, see päike, tõsi. Ta soojus jäänd on taevaranna taha, ja võitlus on ta karmiks teind ja kahvatuks. Kuid siiski tal on tahe suur — teha õnnelikuks seegi

tardund maa. Ja mida nõrgem, seda püsivamalt püüab: ikka kauem kestab taevast. Ja viimaks isegi õil enam ei läbe puhata: kesköölgil valvab, et jälle talv maad ärkavat ei halvaks: nii taevapiiril punetab ta unest piinatud ja väsind silm.

Ning siis ta võidabki. Nõiduse unest loodusprintsess ärkab äkki nõiduslikku ellu. Saabub Lapi suvi, lühike ja jõune. Valged lilled, valged, heledad ööd, täis päevade ilu poolunelist mälestust, ärkamise maailma-imetlust, vaatlusekstaasi. Ja täis igatsust,

igatsusekstaasi, rõõmu ja leina koos.

Teadvus, et petlik lubadus on ainult ses päeva paitavas sooju-ses. Teadvus: ei tule sellegipärast siia elu kogu oma rikkuses, nagu muile maile, nagu lõunamaile õndsaille; on siiski orvaks jäetud see maa. Poolunes, poolilmsi imetleb ses valge äratetud print-sess — ta teab, et pea jälle lahkub rüütel — ja saabub uni uus. Ei kaasa võta püha vabastaja, ei siia jääda või ta. Annab elu aimuse ta ainult — siis jälle otsas kõik.

Ent kaunim see ongi kui lõpuni nautimise lodev ja lääguv magusus. Õnne aimus, kujutus — ja lahkumise

lein — eks ole suurim luule selles just! Aimus, vaatlus, valu — ja ilu: õnne annab, kuid jõudu ei võta, loiuks ei tee. Kaugelt virvendavana näitab õnnistetud maad, ent mägedel endil on külm. Nii Põhja tundureilt vaatame alla lõuna orgude helgusse: igatsus on, ent armastame seda just: kaunimigi on.

Lühike suvi, lühike öitseng. Ei täitu lubadused, ei valmi viljad. Ärgata sai, ja sest ilutseda — päris elada, elada aga ei saandki! Ei ole aega koguda jõudu, ei täita tööd: juba langus on aland. Ja sama kiirelt! Päikeserüütel juba lahkuma peab — ja temaga ühes kõik. Värin.

Eino Leino.

käib läbi eluprintsessi: ikka jälle tunduvat lühem on iga päev. Ja olgugi ette aimatud, ikka on suremine valus.

Täitub suur tragöödia, koos väikest. Suurem osa elust pole taotlenudki rohkem, ta on kasvatatud polarseks juba aastamiljonitega. Ent kes siiski on ihand kestvat ja pingemat elu — mõni lõunapoolsem taim — see tapetakse. Öhtud on tihti verisetaevalised — samuti koidud: ijäljed õil sündind hukkamistõöst. — Ka nimitaim oma olemuselt ja hingelt on pärit lõunamaalt!

Nii järgneb üha kasvav allakäik igalpool, kiirelt taganeva, peaaegu võidetud päikese all. Kus tähendab see passiivset alistumist, lootusetat riudumist lähenevale surmale, kus metsikut kaebusneedust ülekohtuse saatuse vastu, kus taas püüdumist, sulaneda ümber mingis müstiliseks teiseks olemiseks, virvatuleliseks. Nii minnakse uuesti vastu laialisirutetud sõrmedega pakaselle ja pea pragiseb kõik selle rusika pigistusest: praksuvad puud maal ja virtualised taevas. Lõppend on suveunenägu, algab jälle Põhjala päris olemus, talv, tume ja tumm.

Tume ja tumm on Põhjamaa kõrb, tume-meelsed ja tummameelsed ta asukad. Raskeadvaline pedajas, tume ja laialt maas istuv kuusk, ja viimaks isegi kahvatu- ja kahjumeelne, sale kaseneitsi enam ei püsi: peen-jändrikuks, väikeseks vaevakask-vanaeideks aklimatiseerub. Ja samuti inimitaim püsima jääb vaid jändrikuna ja raskena.

Kohmetand külmast oleks nagu tema liikmed — ja keelgi; sõnu nii raskelt leiab. Vaimgi nagu kasukas käib. Millised liikumised sääil all, kes seda väljast näeb! Ei isegi näe. Tumeditunne ainult, kui rasked massid all voogavad. Ja kes teab, kust kõik need pärit, mis mõjul nad kujunend, kust ühes verega laenatud. Isegi nende väärtuses tihti olnud põhjust kahelda: „soo tõug!“

Ent nagu lõkendab valgus vahel Põhja pimedusse, nii välgatab tulena vahel soo asukategi hing. Kunstiks nimetame seda, maa ja tõu luuleks.

Mitum liiki on see hingeväljendav tuli. Eepikaks nimetame teda, kui näitab kõigepäält meie meeltele välisilma ja ta kujusid. Draamakaks, kui kõneleb meie tahtele välisilma tahteist ja nende võitlusist. Lüü-

rikaks aga, kui vahetumalt meie tundele üle annab teiste elavate tunded, rõõmud, ihad, kannatused, hinge sarnasena.

Hing, elutunne on see, mis huvitavaks teeb lüürika, ükskõik mis abinõudega see meile sisendetakse. Tähtsaim aga tundub meile see elutunne, mis tõuseb samadelt tõu, soo, temperamendi j. n. e. alustelt, kui meie omagi elutunne, mis seda siis meilgi tõstab, väljendab, õilistab ja juhib.

Oleme näind põlevat seda „maa ja tõu hinge“ tulukest mitmel pool ja mitmel kujul.

Kord ta lühikeses sügissuue päevapaisena kaduvast õnnest väreleb, looduse ümber vaikselt riududes; või juba sureva päikese viimse valgusena hallipilveselt taevarannalt ahastab, enne sügisest õõigavikku: loeme Aleksis Kivi lüürikat.

Kord samasuguse ahastusena, tinahallina, oktoobri vihmas lameb üle lagedate väljade, maa „mis must ja murelik kui vanemate minevik“ — kuuleme Juhani Liivi murdud, raskemeelset häält.

Kord kevadkuu koiduna üle kergemeelse lillnurme säreleb — et siis äkki muutuda ühes nende lilledega külmavõetuks, hallilt nutvaks kesk jäist tagatalve tormi: Koidula kevad.

Kord Jaanipäeva valge ööna unistab üle vaiksete, valendavate järvede ja õrnade kaskede, nukkerleinavas, „alakuloises“ vaatlusrahus: Juhani Aho laastu-lüürika põhivalgustus.

Mida enam põhja, seda suuremad on vastukohad valguse ja pimeduse vahel; seda suurem vangisoleva pool-elu traagika, seda hookam võitva valguse edesitung, seda kiirem ja valulisem ka ta uus põgenemine.

Mida enam põhja, seda intensiivsemalt avalduvad kõik need põhjamaa elu eri tukslused; seda kujukamalt selgub kogu maa olemus ja hinge iselaad. Mida enam lõunasse, seda enam seguneb ta muude algetega, seda enam ta kesistub. Kõige selgejoonelisemalt ja plastilisemalt annab Põhjamaa oma hinge vormida sellele, kes on eland kõige lähemal ta südamele.

Ja nii siis sündis ja elaski sääil kord mees, kelle imelikult võimas hing säras kõigi nende Põhjale iseloomustavate valgustena.

Asjata õitsmist ootava soo igatsusena ja ahastusena laulis virvatule laule.

Kaame talve surmataguse glooriana, sinisest valust sündind kõledate needusvälkudena laulis virmaliste laule.

Vaiksetel salmedel suviõise valgusena sõudis, kaasas kaugemeelik neid, õnnest haihtuvast süda valus.

Enneaegu sureva supiväevana, haavatud metsloomana, loode-koopasse rahusse hiilis, jättes taevale verised jäljed.

Ent kõigepäält siiski oli võitlev ja võitev valgus, heroiline päikeserüütel, ülestungiv uinuva põhja hingeneiu poole, elukire norskaval täkul. Kõigepäält oli siiski märtsikuu laulik, tormav ja tunglev läbi kogu elu, tulepursk keskel jääd ja ööd: „pro Humanitate“ ja „pro Patria“ — pro Vita!

Seesmiselt võitis talve, kuigi väliselt ka ise saatusest tabati enneaegselt. Varakult tundis tuleva languse, kuid just selle tõttu varakult ka leidis selle vastuabinõu: intensiivse ja viljarikka loomingu, iga antud hetke intensiivselt elamise. Ja languseks — traagilise heroismi, Ylermiuhkuse, mitte kumardada ka surma ees.

Saatustunne andis ta helisevale laulule sügavuse, heroiline uhkus — tugevuse ja ikka valvel olev idealism laiendas ta isiku väljapoole ennast, sulatas ta rahvusliku ja üldinimliku kestvusega, „igavese eluga“.

Tuli kõige kaugemalt Põhja soode tagant kus veel üldse, nähtavasti, sündida võib loov vaim. Ühendas endas Põhjamaa raskuse ja Karjala kerguse ning kõlava laulurikkuse; oli laps graniitse mäehaldja („vuorenpeikko“) ning tantsikleava metsapiiga abielust. Ja tõi oma luulesse nende mõlemate omadused ja oskused, teadud ja taiud.

Jatkas vahest enam vahetult kui ükski teine oma eelkäivat rahvakultuuri, lõi oma esivanemate, Karjala rahvalaulikute, vaimule ja kunstipüüule vastava ja siiski kõige modernima tänapäevaluule. Jatkas ka nende luule sihti: laulda elu — ja õpetada elama ühtlasi. Õpetas nagu needki oma soo tumemeelikuid kärsima ja vaikselt ning püsivalt töötama, olgu elu nii hirmutav kui tahes. Kuid tõi veel enamgi: õpetas kannatustrotsi, võitlustahet ja kangelasmeelt, julgemalt kui iial enne loodusest passiivistatud isad olid sõandand.

Jah, oli oma maa ja oma tõu senise hinge vahest kõige iseloomustavam ja mitmekülgsem väljenduslaulik, kuid tõi selle

soie ja laante tõu luulesse ka esimest korda nii jõurikkad mägede helid! Oli kõige temperamendikam, kõige rikkama ja energilisema elutundega soomesoo lauljate seas! (Vähemalt nende seas, keda tunneme. Võib olla, oli neid enam esiajal, näit. Lemminkäise sangarruno looja.)

Oli võitleva valguse laulik, kõigi sellele põhjamaail omaste suurte vastukohtadega. Tundis endas vahel kogu talvise igavikuöö pimeduse ja põhja laaskõrve üksinduse, kogu oma vähearenend rabade tõu needuse, orjagi märgi oma otsal. Ent ometi tungis sellest välja oma geeniuuse jõul, võitis valu enda abil oma saatuse; kandis endal oma ja kogu oma rahva traagikat ja „jumalate julmust“, kuid muutis traagikagi heroismiks — nagu kõik tõelised suured.

Oli võitleva valguse laulik, ei rahuliku valguse. Oli kaugel täiusest enamasti isegi. Kuid ihkas siis jälle sinna seda kirglikumalt. Andis endast välja väga palju ka sarnast mis polnud tuli vaid tuhk, mitte uus — nagu vulkaan kunagi, — kuid andis siiski ka paari aastakümne kõige mõjuvamad laulud: kord heledad ja helisevad rütmid rõõmu, kurbuse või vaikse vaatluse tundeist, kord suured ja saagalised nägemused või müüdilised rahvuslikud ja üldinimlikud võrdkujud. Ja ikka jälle: kandis kõigisse neisse oma võitleva ja laienend isiku kaudu kogu oma töötava rahva valguse ja kultuuri-ihha, leidis soomesoo lüürikas seni kõige hooikama ja siiski rahvaliku paatose, laulis oma aja paremad töö- ja elu hümneid; pro Humanitate! pro Patria! — pro Vita!

Nimekski oli kaks valget helinat:

Eino! Leino!

* * *

Nii, oli soomesoo laulik see mees, ei ainult soome. Oli ka eesti oma — vähemalt seevõrra, kui oma olemuselt Põhjalasse kuulub meiegi maa ja samasse tõugu meiegi rahvas, ja ka kuivõrra lähedal on meie omile ta loomingu rahvaluulelised allikad. Kõigepäält aga, kuivõrra tema ja ta rahva püüdmused ja kannatused (nii seesmisel kui välimisel) olid lähedal ka meile — olid suurel määral ka meie igaühe isiklikud püüded ja kannatused. Olid — ja on: mitte üksi 15—20 aasta eest, kus nad meiegi kirjanduses aitasid äratada

uueaegsed ja noorusjõulised helid (G. Suitsi „Elu tule“ paatos ja osalt ka „Tuulemaa“ soo-kaeblus on Leinoga kaunis lähedalt seotud) vaid ka hiljem, praegu — ja tulevikus. Koos tõu-laulikuna ja aja-laulikuna, kannatuste ja heroismi-laulikuna, orjuse ja vabaduse laulikuna on Eino Leino olnud meilegi võitleva valguse laulik!

Olgem siis meiegi kurvad ühes tema pärismaalastega: tema on läind looja!

Ent olgem rõõmsad ühtlasi: ta elas — ja ta elab veelgi oma päranduses!

*

Kui palju sest pärandusest on juba praegu meile kättesaadav eesti keeles? Üksikud luuletused Suitsi „Elu tules“ ja paaris s. a. „Loomingus“; „Helkalaulud“ (ballaadide esimene osa), pilkenovell „Päev Helsingis“, novelletidekogu „Ühepäeva liblikad“, mitte-edustav novelettidekogu „Noor naine“, näitelavadel „Simo Hurt“ ja (tulemas) „Maa parimad“. Vähe küll — kuid lüürikat ei saagi ju lõpuks kuigi täielikult nautida tõlgete kaudu vaid algkeelel. Ja Leino oli suur kõigepäält lüürikuna.

20. I. 26. Helsingis.

EINO LEINO.

Soomelinn.

Turja, tuulemaa kuningas,
säädis selga vaenusärgi,
suges täkku tappeluse,
hüüdis hõimule vihuri:
„Hõi, mehed! üles, ägedad!

Läki välja vaatamaie
Soome põlde, peenderaida,
veerikuid Suvanto linna!“

Pakkanen, Puhuri poega,
to löi kokku kaks kätta,
tõmbasi teraskurika:
„Nüüd siis viimaks saab sõdida!“

Kirsi, hallade isanda,
nooremalle nii nimetas:
„Veel ära ilmatult ilutse,
veel on ees tuhanded turmad!

Siiski sõitsivad sõdaje
nood sumeda Põhja suured,
sada härmas sangarida,
tuhat meesta tuuralista.
Kus see kõndis Turja kurja
sädemeid särtsusid kübarad,
kus käis Talve, piik terava,
välkuid leegid virmatiste.

See oli suuri Soomelinna,
Kaleva kuningakantsi
keskel kuuskede põliste
päevapoolsella mäella.

Kaleva, kuningas kuulus,
ise istus akna ääres,
nägi vaenu välkusida,

pärapingilt pajatas:
„Säravad sõjatuluksed
pimedalta Põhja poolta.“

Liikusid lähelle linna,
vaatelevad, kuuldelevad,
süda söösta on siseje:
„Rahvas on raskessa unessa,
„surm nüüd Päikese so'olle!“

Kirsi, laugaste kuningas
nooremaile nii nimetas:
„Küllap vist varjata tahavad
meilt mehi ja mõõkasida.“

Siisap tormas tappelusse
to vägi vägeva Turja,
vingusid Vihuri nooled,
paukus Pakkase kurikas,
hirmsalt laulis Lappi laia,
nõidus Halla hallisilma,
murduid müürid Päeva laste,
linn see Päikese purunes.

Kaleva, kuningas kuulus,
nägi turma jo tulevat,
salvas veel sõnade välgud
üle laia linna õue:
„Ükskord uuesti tuleme,
kerkime kamara alta!“

Põrmuks linn juba purunes,
ühes kõige rahva laia,
Päikese heleda hõimu.

Sajad aastad haihtusivad,
rohi künkalla rohendas,
peitis lillik puhkajaida,
kamar kalmussa magajaid.

Ainult harva matkameesi
kuulis hääli kummalisi
maasta muiste võimakasta,
rahvast Põhjala rajalla,
kes see uskus päikesesse
tulles öögi ähvardava,
sivessa lume sadades,
võimusse manalle minnes.

Rahva kannel jäi järele
ligi suure Soomelinna,
alla kuuse latv-kahara,
päevapoolselle mäele.

To tuline Päeva poega
kõndis teeda kuuselista,
istus kord ilukiville,
võttis kätte kandlekese:
„Mida jutustad minulle?
mäng sa surnute suvede“

Kostis kannel kaua tehtud:
„Jutustan endast sust ilusast,
laulan sulle Päeva laulu.“

To tuline Päeva poega,
pani sõrmed sõitemaie,
veeris võimas Väinö viisi,
helin Päikese helises;
ärkasid mehed magavad,
lõkendas vägeva loitsu,
künnkad koolnute kõmasid.

To tuline Päeva poega,
see'p see veel enamgi mängis,
kilbid alla maa kõlahtid,
mõõgad Toonelast tärahtid,
tõusid maasta maa-alused,

tulid koolnud alt kamara,
hirnuvail hobuseil poisid,
neiud ehteilla heleilla.

To tuline Päeva poega,
see'p see mängis, see'p see laulis,
pudenes kamar põline,
sammal aastate sadade,
tõusid sirged sammastikud,
seisid seinad Soomelinna
nagu Loojasta rajatud.

Sõna kaikus maa sügavast:
„Nüüd me tõuseme, tuleme,
nüüd on hetki Päeva hõimu!“

Raksus teine taeva alta:
„Nüüd on hetki Vaimu võimu,
tund on valguse vägeva!“

Turja, Tuultela kuningas,
Pakkanen, Puhuri poega,
Kirsi, hallade isanda,
ehmatelid, jahmatelid:
„Mis on rahvas see, mihuke!
tuleb Toonelta tagasi,
Tarkus taprid vöö vahella,
kilpidella koolu-kirjad!“

Kajahti Jumala kannel:
„See on rahvas kõikvägeva
usussa esi-isade,
hõim see hommiku helina,
kui ka õhtu halleneva.“

Tee ta teadis, töö ta täitis,
jättis rahvaste merelle
jälje väesta Väinämöise.

1917.

Tõlk. A. Anni.

J. NEGGO-VÖSSOKOTSKY.

Lepitus.

aaailmasõda on
mõlland üle
maa. — Sõja-
ratsud on tal-
land üle Eesti.
— Tuliste
kapjadega on
nad põrmuks
tampind tu-
handeid, —
sadatuhandeid, — miljoneid, — kümneid-
miljoneid inimesi, noorusküllast, õitsevat
elu, tugevamaid, tervemaid mehi, rahva
tõu uhkemaid kandjaid. Kokku on vari-

send kahurite ja pommide raksatusil aasta-
sadade kultuurisaavutusi ning kunsti kauni-
mat kallisvara. Tuhandeil, — sadatuhan-
deil nooril sõdureil on murtud tervis:
sõda neid tegi invaliidideks eluajaks. Pal-
jud, — lugematud hulgad on põdemas
hingeliselt: enesetapmiste ja kuritegude
arv on kasvand kohutavalt. Teised kirat-
sevad majandusliselt, heideldes eluviletsuse
ja vaesusega. — Määratumad on sõja
masendavad tagajärjed, kurb ta karm pä-
randus meile, pärijaile.

Kohutavalt kõnelevad andmed, kuivad
statistilised arvud, mis professor Ernest

L. Bogarti uurimuste tulemuseks. Ta raamatust „Direct and Indirect Posts of the Great World War“ (Suure maailmasõja otsekohesed ja kaudsed kulud“), mis Carnegie Rahvusvahelise Rahu asutuselt välja antud, on pärit järgmine tabel:

Maailmasõjas langend sõdurite arv, kelle surm kindlaks tehtud	10:000.000
Teateta kadund ja surnuks peetud sõdureid	3.000.000
Sõjas hukkund kodanikke	13.000.000

Haavatuid	20.000.000
Sõjavange	3.000.000
Sõjaorbi	9.000.000
Sõdurite leski	5.000.000
Sõjapagulasi	10.000.000

Nii siis surmasaanuid 26 miljonit, otsekohe kannatanuid ja kodutajäänuid 47 miljonit! Tõesti, arvurikas inimuri, mis ohvriks toodud sõjajumalalle! Kui varem kuulsime inimohvreist, mis paganad ohverdasi omile jumalaile, siis võpahasime jä-

Peter Cornelius.

Sõjakoledused.

lestusest. Kuid nüüd: kas tõesti tunnistame õigeks kristlaste inimohvrite toomise sõjakoletisele?

Sõjakulud, sama professori andmete järele: maailmasõja otsekohesed kulud arvatakse 186 miljoni dollarit, kaudsed kulud juure arvatud, annab 337 miljoni dollarit! Ja need on summad, millega on külvatud vaid surma ja hukatust! Kes suudaks küll arvata, palju oleks jõutud teha samade summadega inimkonna kultuuri ja sotsiaalse hääkäekäigu hääks?

Õudne on kujutella, et veel võiks kesta sama maailmavaade, mis peab sõja paratamatuks paheks. Õudne on mõelda, et täna-homme võiks puhkeda uus, veel hirmsam maailmasõda. Ja ometi on täna

rohkem mehi relvus kui 1914. aastal. Ja ometi kõneldakse nii mitmes riigis uuest maailmasõjast, mis nagu ukse ees. Kuid see saaks võrratult koledam. Sõjatehnika on hiiglasammul edenend just viimaseil aastail. Keemia alal on sõjatarbeks tehtud senikuulmatuid leidusi. Kõneldakse tulevast sõjast kui õhu- ja bakteeeriasõjast. Ameerika ühisriikide keemiliste sõjatarbete arendamise osakonna juhataja D. B. Bradner ütleb: „Oleme leiutand kihvtise vedeliku, mille kolmest tilgast nahale, ükskõik kuhu, jätkub, et tekitada surma. Lennuk, mis kannab 2 tonni seesugust vedelikku, võib ühe lennuga katta seitse penikoormat maad, kus see vedelik 100 jala laiuselt 7 penikoorma pikkusel maa-alal

võib surmata iga inimese.“ Koolera- ja katkupisilased surutakse kokku pommidesse ja pillutakse õhulaevult alla; nii võib mõne tunniga tappa väeosi ja terveid rahvaid. Kui päriti T. A. Edisonilt¹⁾: „Kas on tõsi, et kogu Londoni linna elanikud võiks tappa mürkgaasidega 12 tunni jooksul?“ siis vastas ta: „Ei ole tõsi, — seda võib teha kolme tunni jooksul.“ — Meid pühiks sarnane sõda maa päält nagu peotäie ristheina pebresi.

Kas võime siin jääda külmaks päält-vaatajaks, teades et inimsool veel viimasest sõjast nõrgub verd tuhandest haavast? Kas sõda pole saatanlik eksitus inimeste ajudes, mis sunnib vennal tapma venda, riigil riisuma riiki? Kuhu jäävad inimsuse aated ja XX aastasaja arenend kultuur? Kas siin pole aluseks mõni sügavalpeituv vale, iganend maailmavaade, mis ammu vajaks ümberhindamist? — Saksa tuntud kasvatus-teadlane Foerster ütleb: „Uuest seisukohast peame hakkama mõtlema ja talitama. Ka siin on vaja ümberhindamisi. Iseenesest vaja alata. Siis tunneme ka pea teistes samu igatsusi.“ Foerster ei usu, et praegune inimkond võiks pääseda omast hädast vaid poliitiliste ja majandusliste abinõudega. „On ju poliitika ja majandus ise haiged hingepõhjani. Päästmine võib tulla ainult väikeste, pikkamisi kasvavate rühmad ärkamisest, mis uuest hingeseisukohast hakkavad mõtlema, tegutsema ja elama.“

Viimane sõda on paljuid pannud mõtlema. Eriti noorsugu on ärkand. Noorus on loov iga. See tahab üheskoos samamõttelistega ehitada üles uue, helge maailma. Noorsugu usub suuresse elus, usub inimsusse, tahab vendlust, — tahab elada uut, tahab tegul ja kõigis kostub rahutahe. Uus sõdadevastane maailmavaade on levimas eriti pärast viimast sõda, — midagi uut on tulemas humaansuse suunas, vastukaaluks metsiklusele.

Eks Rahvaste Liidu püüe lahendada vahekohtuteel riikide tüliküsimusi ole üks sarnaseist katseist, kaotada sõda. Kuid sügavamalt käsitab rahu- ja lepitusprobleeme Rahvusvaheline Lepitusliit, mille üks esitaja, n. Maria Luise Moll, liidu reisi sekretär eriti noorsoole, alles hiljuti lahkus

1) Pikem kirjutus T. A. Edisonist vaata „Kevadik“ № 4, 1924.

Eestist. Tartus viibis M. L. Moll 28.—30. dets. '25., kus ta 29. XII. '25. kõneles noorsoo organisatsioonide tegelaste kursusel. M. L. Moll'i veenev üleskutse rahu-tööle on Eestis leidnud elava vastukaja, eriti nooris, ja mitu rühma rahuõpru on tegelikult tööle asund Tallinnas ja Tartus.

Siin mõni sõna liidu tekkimisest ja sihist. Maailmasõja puhkemine avas igal pool inimesil silmad sõja ja inimsuse sügavast vastolust. Palju oli neid, kes rän-gas hingevõitluses otsisid lahendust. — Nii see tuli, et keset koledamat sõjakeerdu (detsembris a. 1914) Inglismaal mehi ja naisi kõigist klassest ja usutunnistustist kokku astus lepitusliidu loomiseks. Veen-dund ses, et sõda, mis sunnib inimvenda võit-leva inimvenna vastu, on ülekohus, keel-dusid nad igasugusest osavõtust sõjast ja otsustasid leida teid, kuidas armastuse ja inimsuse vaimu väljendada kõigis eluoludes, nagu seda oli näidand Jeesus Naatsaretist. Nad uskusid, et sarnasel kombel võib inimkonna elukorra põhjani uueks luua.

Suurimate raskuste all asusid nad tööle, aitasid hätta sattund ja tagakiusatud vaen-lasemaa perekundi, püüdsid sobitada aru-saamist ja leplikust, kirjutasid selgitavaid artikleid ajakirjanduses ja katsusid puhastada noorsoo kasvatust vihkamise mürgist. Neil jätkus julgust võtta enda pääle raskemaid ohvreid, isegi vanglakaristusi.

Liikumine kasvas vahetpidamata ja le-vis Ameerikasse, Inglise koloniidesse ning Hollandisse; kuid hoopis iseseisvalt olid tek-kind samasugused liikumised mujal, näiteks Rootsis ja Saksas. Pärast sõda astuti teineteisega ühendusse, ehkki alles a. 1919 oli võimalik võita piiritakistused ja kokku kutsuda inimesi 10 riigist konverentsile Hollandis. Säält võttis alguse liikumine, mis pärast end nimetas „Rahvusvaheline Lepitusliit“. Alati kasvavad rühmad umbes 23 maal liitusid sellega. 1920 a. juulikuul tuld uuesti kokku Hollandis. Nüüd astus ka Saksa ja Helveetsia noorsooliikumine nendega ühendusse, samuti mõni Hommi-kumaa rahvas oma esindajate kaudu.

Liikumine on, nagu mainitud, rahvus-vaheine ses mõttes, et ta püüab mitme-suguseid rahvaid, klasse ja usutunnistusi üksteisele lähemale tuua; mitte aga ei ole sõna „internatsionaalne“ siin nii mõista, nagu tahetaks rahvusi üheks rahvapudruks

kokku keeta ja hävitada iga üksiku oma- ja rahvapärasus. Ei, mida rohkem oma-pära ja rahvuslikku iseloomu, seda suurem on vastastikune lugupidamine. Hääd vahe-korda sobitada rahvaste, klasside ja usu-tunnistuste vahel — seda tahab liit; ühen-dada inimesi uues vaimus, mis teeb sõja-pidamise iseenesest võimatuks.

Kõigis mais on selguselle jõutud, et vana maailmakord on pankroti jäämas. Peab tulema midagi uut. Uuteks inimesiks tahame saada, tahame aidata luua uusi eluviise. Kuid mitte sõdade või vägi-vallaga, ei mingi välispidise survega, vaid seemisest arenemisest ja jõust, põhjaliku uuestsünni läbi, iga üksiku inimese enese-kasvatuse ja arenemise kaudu, tegutsedes uuest maailmavaatest. Iseendast peab al-gama, kes maailma tahab parandada. Ehi-tada tuleb usaldusele, vendluselle ja armas-tusele. — Rahvusvaheline Lepitusliit pole mingi eitav protest, — tal pole midagi ühist tühjade teooriatega, — ta on jaatav, eluline ja isiklik. Seepärast ei saa ta sisu kuidagi valada vormelisse, ta on alatasa kasvav ja kujunev, nagu elu ja noorus ise. Tä käsitab tänapäeva küsi-

musi ja ei ole vaid kauge tuleviku pale-useks. Ta on olevik.

Kes liikumisest huvitetud ja sellest roh-kem tahab teada, võib kirjutada liidu pea-sekretariaati, mis praegu asub Londonis, aadressil: General Secretary Mr. Oliver Dryer, 16, Red Lion Square, London, W. C. 1, kust soovikorral võib saada liidu üle kirjandust. Samuti võib pöörata Tallinna, Mäekalda tän. 31, krt. 2, pr. J. Neggo-Vössokotsky poole kirjanduse kui ka tea-dete saamiseks jooksva töö üle Eestis.

Rahvusvaheline noorsooliikumine, mille ümber on kogund parimad noored kogu maailmas, korraldab a. 1928 ülemaailmise noorte rahukongressi. Asjast huvitetud või-vad ka selle üle lähemaid teateid saada, samuti töökavast üldse, mille kohta „Keva-diku“ veergudel vast edespidi veel võib midagi ilmuda.

Noored on kutsutud ehitama uut maailma. Kindlasti on see noorte teha, kas Eestis võiks valitseda ühine meel. Kui Eesti noored tahaksid, võiks noor, elu-küllane Eesti saada eeskujuks vanale kõdu-nend Euroopale.

T. H.

Romain Rolland — Euroopa sisetunde ärataja.

äesaja kirjanik-kude keskel on Romain Rolland'il eri-koht. Ta ei kuulu nende pal-jude kilda, kelle nimi üürikeseks on küll kõikide suus, et siis aga

unustuse prügikasti visatud saada nagu roheline ja valmimatu puuvili. Kirjandusturult hoidub ta eemale. Ta looming oli aastakümneid üksin-dusest ja tundmattusest varjutatud. Alles maailmasõja puhkedes, kui ta oma hääle tõstis ja rahvastelle rääkis Euroopa sisetundena, sai ta nimi tuntuks. Tänapäev on ta koguduseks „priide hingede suur vabariik“, millest ta kõ-nelab ühes oma teoses.

Romain Rolland, kelle kuuekümnendamat sünnipäeva kogu kultuurilm pühitses 29. I. s. a.,

sündis 1866 aastal Prantsusmaal Clamecy¹⁾ väi-kelinnas õigusteadlase pojana. Juba varaseis aastais leidis ta ema juhatusel tee muusika ilu-allikate ja kirjanduse tarkussalvede juure. Sha-kespeare²⁾ oli ta poisikesepõlve lemmikkirjanik. Hiljem Pariisis, kus ta esialgu õppis keskkoo-lis ja siis n. n. kinnises normaalkoolis, jatku-sid ta harrastused. Rasked õpiaastad kuulsa ülikooli internaadimüüride taga süvendasid ta suurt huvi mitme kunstiharu vastu. Ta vaim-listeks eeskujudeks ja õpimeistriteks olid: B e e t h o v e n³⁾ ja H ä n d e l muusika alal, ku-jutava kunsti suurmeister M i c h e l a n g e l o⁴⁾, mõtteteadlane Spinoza ja kirjanduse vana-meistri Shakespeari kõrval Leo Tolstoi, Jasnaja Poljana üksindusse taandund sügav-mõtteline erak, kes kahtlusist vaevatud nooru-

1) Klamessii.

2) Šeekspir — Inglise kirjanik (1564—1616).

3) Beethoveni üle ligemalt „Kevadik“ № 4, 1925.

4) Mikel Andželo, Itaalia renessansiaja ku-jur, maalikunstnik ja arhitekt (1475—1564).

rille, kui see omas hingehädas pöördus tema poole, vastas 38 leheküljelise kirjaga ja kõnetas tundmatut südamliku sõnaga: „kallis vend“.

Nende suurte eeskujude kaudu õppis Romain Rolland juba noorena nägema suuri vaimlisi väärtusi kõigil rahvastel. Ta arenend õiglustunne ongi alati pidanud üheväärisseiks kõiki rahvaid. Ta on ennast tunnud enne kõike inimesena ja on otsind muis enne kõike inimest ja venda. Ning ta elu ja looming on kantud õiguse armastusest ja hääduuse tahtest.

Esimeste draamide järele, millest tähtsamad „Hundid“ ja „Danton“ (mängiti ka Tallinna „Estoonia“ teatris), kirjutas ta rea suurte meeste elulugusid. Need ei ole kuidavad uurimused ega ka elulooliste andmete tavaline jutustamine; need on kõige üleva, ilusa, imetlusväärilise ja suurjoonelise esile tõstmine, kusjuures aga igasugusest ilustamisest ja õpetlikust võltsingust on hoidutud. Esimene oli Beethoveni elulugu, mille eessõnas autor kirjutab muu seas: „Maailm kipub lämbuma targas ja labases enesearmastuses... On hetki, mil tugevamadki teie hulgast murdumas oma koorma all. Nad hütivad appi, nad hütivad sõpru. Et neile appi tulla, katsun koguda nende ümber heroilisi sõpru, suuri hingi, kes suure asja eest kannatand. Äratame jälle kangelased ellu! Kangelasiks ei nimeta ma neid, kes triumfeerind võimu abil. Kangelasiks nimetan neid, kes oma hinge poolest suured olnud. Kus iseloom suur pole, sääl ei ole suurt inimest, ei ole suurt kunstnikku, ei ole ka suurt teoinimest...“

Beethoven'ile järgneb Michelangelo elulugu. Hiljem ilmub raamat Leo Tolstoist ja India rahvuslisest juhust Mahatma Gandhist. Kõik need eluloolised tööd on lihtsalt ja kaunit kirjutatud, need on noorsoo raamatud kõige paremas mõttes.

1904 aastast päale hakkas ilmuma Rollandi suur kümneköiteline romaan „Jean Christophe“⁵⁾ (osake sellest ilmund ka „Noorusjõud II“). See on ühe suure muusikamehe arenemis- elu- ja kannatuslugu. Jean Christophi elu on suur ja raske võitlus oma ideaalide eest, ja kuigi see kangelane sureb vaesuses, tunneme ometi, et see elu midagi väärt olnud, et sest on midagi jäänd järele: ilus eeskuju ja looming.

Üldse on Rolland võtnud Tolstoi seisukohad omaks, mille järele kunstis on eestkätt väärtuslik see, mis inimesi seob ja mille järele ainult see on tõsine kunstnik, kes valmis on ohvrit tooma oma veendumuste pärast. Nii on Rolland ise õiguse nimel sageli välja astund üksikute inimeste kaitseks. Maailmasõda oli kõige rängemaks löögiks ta õigustundele. Sel jõledal ajal viibis ta vabas Šveitsis, toimis lihtsa aitajana Punase Risti juures ja otsis inimesi, kes ühes temaga lööksid sõjavastaseks riviks. Kauaks jäi ta üksinda. Alles hiljem mitme maa noorem kunstipölv asus ka sõjavastasele tööle.

Käesolev kirjutus, muidugi, ei suuda meile joonestada inimese kuju, kes enam on kui tark muusika-

õpetaja ja jõuline sõnakunstnik, kes inime ne on väljaspool parteisid ja kihtkundi, „kaitsmas igalpool sääl, kus vabadus on hädaohus.“ Ta on oma kunsti sulgend kõik selle, mis seob inimesi ning rahvuseid, ja mis teda ikka paneb „suure kevade eotsevalle poolele“, mis ta meilegi nii ligidaseks ja austetavaks teeb, on ta ideoloogia, ta eetika. See toob inimese ja ta sisetunde esiplaanile ja annab tegutsusele kindla suuna: „Me tahame jõu käända hääduseks ja hääduuse teha jõuks!“

5) Žan Kristoff.

Romain Rolland.

Noorsoo kirjavara.

Ilukirjandus.

Helkalaulud. Eino Leino. Eestindand August Anni. Eesti Kirjanduse Seltsi

Koolikirjanduse toimkonna kirjastus, Tartus 1922, 80 lhk. Hind 60 mk.

„Helkalaulud“, Soome suurima kirjaniku Eino

Leino (1878—1926) ballaadikogu, kirjutatud 1903 a. suvel, on luuletaja kalevalalis-rahvusliku uusromantismi ja -sümbolismi kõrgeim tipp, sellesihilise taotluse ilusam ja kunstipärasem saavutus üldse. Rahvaluule on kerge tarvitada kõige halvemini; Eino Leino oli esimene, kes näitas, kuidas seda tarvitada kõige mõjuvamalt. „Hädaohtlikum tegu meelitab võimukat kõige tugevamini. Siin pakkus end luuletajale rõõm, mis ei saa paljudelle poetidelle osaks: püüda oma tõu ja oma isikuliste elamuste läbi avada väljavaade kogu üldinimlikku ellu ja nende elamuste valgustamiseks arendada vanast päritud luule põhjal kujukeel, mis on niihästi omapärane kui ka praegusaja kunstilise arenemise tasapinnal. See on kaunis ballaadikogu. „Loetagu „Ylermi“ terasest värse, „Püha Yrjänä“ rüüliheroikat ja „Mantsi laulu“ süütavat paatost, et kuulda, kuidas see küünib kõige sõjakamaks kangelasluuleks. Loetagu „Räikkö“ traagilist lahkumist, „Tuuri“ õudset hommikut, „Oterma ja Katerma“ kirgede heitlust, väikese draama „Meres suplejad neid“ ehtsust, et tunda, kui suured on selle stiili dramaatilised väärtused. Loetagu „Tumemeeliku“ nii puht-soomesoolist eluisku, et mõista, kui võrra see stiil kõlbab sisimaks eneseavalduseks. Nähtagu „Orja poja“ unenäo eredavärvilist maastikku, rännatagu läbi „Sinise risti“ metsiktoredate kõrbede, et näha, kuidas see stiil võib alles hoida ja hiilgama panna rahvaluule loodusekujutuse. Ja hingatagu kõige selle kõrval mõne idüllilise või legendilise õrna, kurblikku õhku, et imestada, kui palju mahutab ometi see väike kogu!“

Olgu see Soome suure nooruse ja elamis-kire lauliku raamat kõigile „Kevadiku“ lugejale soojemalt soovitatud.

Karskuskirjandus.

Karskus ja sportvõime. Kl. M. Suomela. Autori loaga soomekeelset E. Kubjas. Sõnavara kirj. Tartus 1924. Eesti karskusliidu väljaanne № 117. 60 lk. Hind 50 mk.

Kuigi käesoleval teosel pole otsekohest kokkupuudet kogu noorsooga, tohiks ta seda enam huvitada sportlasi, kes omas enamuses ka noored. Seepärast olengi ta siinkohal võtnud vaatluslele.

Autor jälgib alguses soliidsete teadusliikude uurimuste põhjal alkoholi mõju keha mitmesugustesse elunditesse (seedimisorganid, veri, süda, neerud, närvikava, jne.), lihasvõimesse, stiilivõimesse ja täpsustundesse, vaatleb siis üksikuid kogemusi, kus alkoholi mõju kehalisesse vastupidavusse avaldub, kõrvutab tähtsamate rahvaste edukust spordis ja nende alkoholitarvitamist ning teeb sellest siis omad lõppjäreldused. Nii pole teos huvitat mitte ainult sportvõime seisukohalt, vaid annab lühikese, kuid asjaliku ja uusimail uurimisel põhjeneva ülevaate alkoholi kehalisest mõjust üldse, millisena temast mööda ei pääse karskusliikumise õpingiski. Teksti kaunistavad ülesvõtted mitmesugustest plastihüüest gruppest Eesti Karskusliidu korraldatud kehakultuuri kursusel.

Lõbukultuurist. Dr. med. J. Vilms „Sõnavara“ kirj. Tartus. E. Karskusliidu väljaanne № 128. 48 lk. Hind 50 mk.

Lõbuküsimus on olnud karskusliikumises juba mõnda aega põnevalt vaidlusaluseks. Jaak Järve kirjutab ligi poolsada aastat tagasi selle üle oma brošüüris „Meie karskusseltside lõbuasjus“. N. n. „kaudne“ vool meie karskusliikumises tõi selle küsimuse uuesti teravalt päevakorrale. Eriti huvitatud on olnud sellest noorsugu. Dr. med. J. Vilmsi sulest on ilmud kokkuvõtlik läbilõike lõbuküsimusest meie oludes. Autor peatab alguses lõbutarbe psüko-oloogilise põhjenduse juures misjärele asub eritlema praegusaegseid lõbuvahendeid, jagades neid häiks ja halbateks. Lõpuks toonitab ta tarvet meie lõbukultuuri puhastada halbade, tervisvastastest elementidest ning nende vastukaaluks edendada häid, mis üla esimeses jões karskusliikumise, tervishoiuliikumise ja üldse elureformi poole püüdva rahvaosa ülesanne.

Praeguse lõbukultuuri kirjeldus ja reforminõuded on autoril õnnestund võrdlemisi hästi, kuid lõbutarbe psüko-oloogilises põhjenduses on ebamääraseid kohti ja niisuguseidki mõtteid, millega ei saa olla nõus täiesti, eriti kunsti puutuvais küsimusis. Üldiselt on raamat meeldi loetav ja mõnegi küsimuse üle tõsiselt mõtlemapanev.

Noorsoo töomailt.

„Kevadiku“ toimetuse teadaanne.

Et „Kevadiku“ Noorsoo Karskusliidu ümber koondund noorile veel ligemalle tuua, otsustas N. K.-liidu viimane aseimekogogu koosolek (30 dets. 1925 a. — v. kirjut. samas numbris) „Kevadiku“ hinda alandada aastak. eest 50 mk. üksiknumbri eest 10 mk. pääle. Seejuures on sama koosoleku otsuse põhjal iga liitu kuuluv organisatsioon moraalselt kohustatud hoold kanda, et ajakiri käiks ta igale üksikliikmele. Sellele lisaks otsustas liidu juhatus 1926. a. maikuu välja anda esimese n. n. „Kevadiku suvialbumi“, mis trükitakse paremal

paberil, kaantega, ilustetult ja eriliselt valitud sisuga. Viimase saaksid „Kevadiku“ aasta- ja poolaasta tellijad raha ette saates 25 mk. eest, üksikmüügilite tuleks see aga veidi kallimana.

Nende otsuste teostamiseks pööras liit mõni aeg tagasi enda kõigi liigete poole vastava ringkirjaga, milles paluti teatada andmed „Kevadiku“ ja selle suvialbumi tellijate arvu kohta, juhateti teid tellimishinna tasumiseks jne. Kellel palutud vastused ja juhatatud korraldused veel tegemata, neil tuleks asi kiires korras läbi harutada ja tulemused liidule teatavaks teha.

Kõiki üksik-tellimiste vastuvõtjaid palutakse endi

tegevust senises korras jätkata. Tellijait, kes ka maikuus ilmuvat albumi soovivad, võetagu senine tellimishind s. o. 75 mk., teistelt, kes ainult „Kevadiku“ tellivad — 50 mk. Kviitungiraamatute asemel on üksiktellijale trükitud erilised tellimislehed, mida igal ajal liidu juhatuselt saada võib (kel senised t. raamatud poolikult käes võivad neid lõpuni tarvitada).

Organisatsioonid, kes N. K.-liitu ei kuulu, saavad „Kevadiku“ levitamiseks, kui neis tellijate (levitavate eks.) arv tõuseb üle 10., samul tingimusil mis liikmedki, s. o. $\frac{2}{3}$ eest täishinna tasudes, $\frac{1}{3}$ eks. arvust maksuta, üksikud isikud-levitajad aga 10 eks. päält 1 eks. maksuta ja postikulud.

„Kevadiku“ toimetus.

Noorsoo org-ide tegelaste kursus,

mis N. K.-liidu korraldusel jõuluaheajal 28. dets. kuni 1. jaan. Tartus, Tehnikagümnaasiumi ruumes ära peeti, õnnestus kõigiti hästi. Kursuse juhatus töötas koosseisus — vastut. juhataja, dir. V. Nano, tegel. juhataja üliõp. N. Käbin, korraldustöis liidu tookordsed sekretärid H. Rink ja T. Lange. Kursuse kava jagunes teoreetiliste ainete, praktiliste ainete ja näitlikusse ossa, kokku 14 ainet 35 tunni pääle. Osavõtjaid oli tulnud ootusevastaselt rohkesti. Tartust oli osavõtjaid 27, Tallinnast 6, Rakverest 10, Võrust 12, Valgast 7, Viljandist 3, Haapsalust 7, Paidest 4, Pärnust 3, Narvast 2, Paldiskist 1, Põltsamaalt 6, Jõhivist 4, Tapalt 2 ja mujalt üle maa 12, kokku 22 kohast 107 osavõtjat. Sellele arvale tuleb juure arvata veel 15 külalist.

Organisatsioonide järele jagunesid osavõtjad järgmiselt:

E. Üliõpil. Karskusühenduse edustajaid . . .	3
Noorsoo karskusringide ja -ühingute edustajaid 48	48
Sporiringide edustajaid	5
Mitmes. koolin. ühing. (Õpil. üh., k.-tead. jne.) edustajaid	33
Noorseppade edustajaid	10
Skoutide „	3
Guidide „	1
Ü. E. N. Ü. osak. ja teis. väljapool kooli edust.	4

Kokku 107

Kõigile osavõtjatele väljapoolt Tartut oli korraldatud ühiskorter, liidu liigete esindajatele ka maksuta lõunad. Vanaaasta õhtul oli ühine koosviibimine teelaas ja uueaasta tervitus, uueaasta päeval pildistus. Sama päeva õhtul oli võimaldetud kursustasile õpilaspiletiga sissepääs „Vanemuise“ etendusele.

Kursuste ruumes oli avatud ka noorsoo org-ide näitus, kuhu liidu poolt oli välja pandud materjaale noorsooliikumise keskarkhiivist, noorsoo ajakirju, teoseid noorsool. alalt, mitmesuguseid tabeleid, bibliogr., albumeid jne.

„Kevadiku“ toimetus on mitmelt osavõtjalt saanud kursuse kirjeldusi, mälestusi ja muljeid, mida aga ruumi puudus takistab avaldamast. Neid mõõda Noorsoo Karskusliit tohib rahuldustundega tagasivaadata kursusele, sest see äratas noortes suuresti huvi, andis rohket ergutust ja teadmisi. Üle terve maa tuli hulganäo noori kokku, kõik tõi ka takistused võideti, ohverdeti vaba aeg teadmiste hankimiseks. Nii kirjutab J u k u n i l Kolga-Jaanist. „Koolivaheaeg kulus Tartus ärarepetud kursuste, sinna- ja tagasimineku teekunnaks. Pidin jala käima

Kolga-Jaanist Jõgevale (50 klm.), see võttis halva tee tõttu kaunis palju aega.“

Hela Fajrero Põltsamaalt ütleb muu seas: „Pika loengute rea avab meie koolinoorsoo kaua-aegne esivõitleja A. E., saadab rahuliku pilgu üle ootavate noorte ridade ja lausub siis nii: ta kahelnud kas ettepanekut, kursuste lektoriks tulla, üldse vastu võtta, sest niikuinii tulevat kõnelda lahkest aknast välja. Noored protesteerivad elavalt: aknad on kinni! Ning ses mõttes jäidki „aknad kinni“ kogu kursuste ajaks. — Noored jälgisid loenguid suure huviga ja tegid usinasti ülestähendusit, et hiljemini kergem oleks kuulud meelestada.“

A t Rakverest mälestab kursuste päivi samuti meeleldi: „Näen vaimus veelgi suurt ruumi täis sarsilmalisi noori. Ei tahtnud kuidagi lahkuda. Kui hää oli sääli olla! — Milline vägi ajas meid sinna kokku? Milline võim sundis meid ohverdama puhkusaja? — Sisemine äratundmine, püüe millegi parima, ilusama ja õilisema poole juhtis meid. See rakendab ka me jõu ja oskuse kasulikku tööle, see laseb kasutada needki omandatud tajud ja teadmised me koduses organisatsioones.“

E. N. Karskusliidu III asemikekogu koosolek,

mis peeti ühel ajal noorsootegelaste kursusega, 30 dets. m. a. Tartus, Tehnikagümnaasiumi ruumes, sai elava osavõtu osaliseks. Koos oli 44 organisatsiooni poolt 69 esindajat ja pääle selle suur hulk päätkoolilajaid.

Koosoleku avas E. N. K.-liidu juhataja üliõp. A. Elango sissejuhatava kõnega, mille järele valiti koosoleku juhatus ja sekretariaat. Pääle päevakorra kinnitamist mõningate väiksete muudatustega asub koosolek sisukale tööle.

Uuteks liigeteks võetakse ühel häälel vastu 30 org.-ni. Järgnevad aruanded. a) E. N. K.-liidu 1925 a. tegevusaruande kannab ette juhataja, millest selgub, et liit on tegutsend mõõdund aastal väga elavalt ja intensiivselt. Nii on pidand juhatus aasta jooksul 22 koosolekut läbiharutades 260 asja. On täiendatud tuntavalt noorsooliikumise keskarkhiivi saades lisaks teistelt liitudelt, nagu „Eesti Noorsoo Rahvuslikult liidult,“ „Uudismaa“ toimetuselt, E. K. Keskl. sekretariaadilt j. t., väärtuslikke arkiivmaterjale. 2—7 nov. korraldetti karskuskongress, mis tagajärgedelt hästi õnnestas. Kuluisid on liidul olnud rahas 552.412 mrk. ja tuluisid 554.214 mrk.

III karskuskongress peeti ühes koolin. keskliidu VI. kongr. Rakveres 28—29 dets. 1924., sääli samas ka II asemikekogu koosolek. Aasta jooksul on liit annud toetusi raha ja kirjanduse näol mitmele oma liigetele, on täiendatud õpiringide keskraamatukogu, mis soodustuseks karskuseksamite sooritamisel. (v. ringkiri nr. 5). Aruande kohta üldiselt sõna ei võetud, vaid mindi päevakorras edesi. b) „Kevadiku“ aruande kannab ette T. Lange. Aruanne kinnitatakse. c) Kassa aruande esitab üliõp. Tiiu Põvva, millest selgus, et liidul on olnud kuluisid 552.412 mrk. ja tuluisid 554.214 mrk. seega saldo 1802. mrk. Ägedaid vaielusi aga kutsus esile d). revisjoni komisjoni aruanne, mille kannab ette hra. L. Rebane. Selgus, et rev. kom. liikmed omas arvamistes revideerimisel lahku on läind. Kuna kaks rev. kom liiget liidu juhatusetegevuses puudusi ja

väärnähtusi leiavad (v. eriteadaanne) on kolmas liige aga hoopis teisel seisukohal ja ei leia liidu juhatuse ega selle üksikute liigete süüdistamiseks mingisuguseid aluseid. Aruanne kinnitatakse pääle pikki ja sihilikuksminevaid vaielusi, tunnistades liidu juhatuse tegevus õigeaks.

Järgneb „Kevadiku“ edespäidise väljaandmine küsimus. Juhatuse ja „Kevadiku“ toimetuse seisukohad kannab ette A. Elango, millest selgub, et „Kevadikku“ sarnasena enam võimalik pole välja anda, sest majandusline külg seda ei luba. Aine- listest raskustest ülesäämiseks teeb ta ettepaneku „K“ „senised kaaned ära jätta ja halvemal paberil trükkida“, mis mitmekesiseid vaielusi esile kutsub. Siiski tunnistatakse muudatused hääleteenamusega tarvilisteks hädaabinõudeks. Ühes sellega esitab Joh. Truus ettepaneku „võtta E. N. K.-liidu aegkirja „Kevadiku“ keele aluseks normeeritud kirjakeel õigekeelsuse sõnaraamatu järele“, missugune ettepanek aga läbi ei lähe ja seega „Kevadiku“ endise uuendusi taotleva keele juure jäädakse.

Pääle seda esitatakse „Kevadiku“ väljaandmise määrustik. V. Ernits ettepanekul peetakse ka soovitatavaks välja anda hakata „Kevadiku“ albumeid, mis oleks mahutusrikkamad ja sisukamad kui üksiknumbrid ja millel oleks ka kaaned. Alhumi väljaandmiseks võetakse vastu eriline määrustik.

1926 a. liikmemaksu suurus kinnitatakse mrk. 10 iga organisatsioonile üksikliikmelt, mille tasumise tähtajaks määratakse 1 nov. 1926. IV E. N. Karskuskongress otsustatakse ära pidada k. a. jõuluvaheajal. Pikemaid vaielusi tekitab kohaküsimus, milles ka ühiselle otsusele ei jõutudki, mistõttu see E. N. K.-liidu juhatuse enese otsustada jäeti. Elavaid mõtteavaldusi manas esile ka eeltolev rahvusvaheline noorsoo karskuskongress; avaldeti mitmesuguseid arvamisi, kuid jõuti siiski viimaks ühiselle seisukohale, võttes vastu resolutsiooni: „E. N. K.-liidu III asemikekogu koosolek teeb juhatusele ülesandeks tarbekorral enda pääle võtta rahvusvahelise noorsoo karskuskongressi eeltööd ja selle puhul korraldada eesti noorsoo suvipidustused“. Pääle üksikasjalise töökava läbiarutamise võetakse vastu ka 1926 a. eelarve, mis on tasakaalus 579.282 m. suuruses.

Pääle eelarve ja töökava kinnitamist järgnesid valimised juhatuse ja revisjoni komisjoni. Enne valimisi võetakse suure hääleteenamusega aga veel vastu liidu juhatusele esitatud ettepanek, mis on järgmine: E. N. K.-liidu III asemikekogu koosolek asub seisukohal, et noorsoo karskusliidu tegevust korraldavate orgaanide liikmed peavad

*) vaata samas „Kevadikus“ eriteadaanne.

olema täiskarsked“. Juhatuse valitakse 1926. a. pääle: Al. Elango, H. Rink, T. Lange, J. Lamp, L. Urm, Arn. Peets, ja L. Leeman. Kandidaatideks jäid: A. Krahe, Samuel, Prima ja Praakli.

Revisjoni komisjoni valiti hrad: V. Ernits, H. Roos ja N. Käbin. Kandidaadid: hra dir. Tubin, A. Raag, ja H. Klein. Kohtadel algatetud küsimuste all võtab sõna A. Elango, esitades ettepaneku: E. N. K.-liidu III asemikekogu koosolek leiab tarviliku olevat, et E. N. K.-liitu kuuluvate karskusorg-d peavad nõudma oma üksikliikmeilt täiskarskust, s. t. loobumist igasugu joovastavaist jookest.“ Samuti võtab ka sõna Joh. Truus, tehes ettepaneku: „E. N. K.-liidu III asemikekogu koosolek peab tarvilikuks E. N. K.-liitu kuuluvate karskusorg-de üksikliikmetelt nõuda ka suitsetamise keeldu.“ Hääletamisel saab A. Elango ettepanek poolt 24 häält ja vastu 17 h, ja Joh. Truusi ettepanek poolt 30 h. ja vastu 17 h., seega mõlemad ettepanekud vastu võetud.

Läbirääkimiste all võtab sõna Al. Elango, luges ette tervituskirja hr. Julius Elangolt, kes sel ajal Soomes viibis. Kiri võetakse käteplagina saatel vastu. Pääle kirja ettelugemist võtab sõna P. Kanarik ja teeb ettepaneku hr. Julius Elango E. N. K.-liidu auliikmeks valida. Et hääletamiseks tarvis juhatuse nõusolekut, siis astub kokku juhatuse ajutiselt ning teatab paariminutilise koosolemise järele, et temal hr. Elango auliikmeks valimise vastu midagi pole. Hr. J. Elango valitakse ühel häälel E. N. K. auliikmeks. Läbirääkimiste all rohkem sõna ei võeta ja koosolek lõpeb mitmetunnilise intensiivse töö järele kell 1 õösel.

Üdiselt peab seda asemikekogu koosolekut hästi kordaläinuks pidama.

Noorsoo Karskusliidu juhatuse teadaanne.

Käesolevas „Kevadiku“ numbris asemikekogu III koosoleku otsuseid ja vastuvõetud resolutsioone teatavaks tehes (v. eelmine kirjutus) palub N. K.-liidu juhatuse enda liikmeid nende teostamisele asuda, niipalju kui need nende tegevusse puutuvad. Siia ei kuulu mitte üliõp. J. Truusi ettepanekul vastuvõetud resolutsioon, mis nõuab suitsetamise keeldu teostamist karskuringelt, mille pääle N. Karskusliidu juhatuse oma koosolekul 9. jaan. 26. a. otsustas apelleerida IV noorsoo karskuskongressile ja mille teostamise nõudmine sellega kongressini seisma pandud. A. Peets N. K.-liidu juhataja. J. Lamp sekretär.

Mis ligemal huvitavat tehakse.

Noorsoo ajak. „Uudismaa“

mis 1924 a. kevadel seisma jäi, jatkab käesoleval aastal ilmunist eesti noorpõlve ajakirjana — endises vaimus ja suunas. Kuna tegelik elu näidand on, et praegusel koolinoorsoo keskliidul ta ebamää-

rase juriidilise aluse ja kokkukuivand koosseisu tõttu see ülesanne üle jõu käiks, on vabaltnõitleva. intelligenti ja endiste ning praeguste noorsootegelaste valimikust koosnev kultuuritahtlase Noorpõlve Koon-dis selle enda pääle võtnud. Ühtlasi on tähendatud

koondis nõus koolin. kesk. üle võtma senise „Uudismaa“ ülejäänd numbrid ja maksmata võlad (üle 60.000 marga).

Ajakirja toimetusse on kavetatud kutsuda enamasti endised toim. liikmed, nii näit. Alb. Marmor (tegevtoimet.) Fr. Tuglas (ilukirj. nõuandjaks), A. Anni, N. Käbin, S. Perv, K. Praakli ja J. Lamp. Vastutavaks toimetajaks jääb dots. P. Treiberg edesi. Kaastööd on luband rida silmapaistvaid haridustegelasi, nagu prof. G. Suits, Joh. Semper, H. Roos, V. Nano, A. Reeben pr. M. Olesk, K. Freiberg ja hulk teisi, pääle selle peaaegu kõik endised noorsootegelased Tartust ja väljastpoolt seda.

Välismaade kultuur- ja noorsooelu tähtsamaist sündmustest on ajakirja. luband informeerida M Koskimies-Forsman, H. Löfgren (Soome), A. Lai-

vinš (Läti) Kj. Elfelt (Daani), K. Zirkel (Prantsusmaa), G. Keiser, F. Goebel (Saksa), A. Oras (Inglismaa) jne.

Juhtkirjade osas sisaldab ajakiri kirjutusi kõigilt noortsugu huvitavalt kultuurialadelt ja noorsooprobleemest, ülevaadete osas sõnumeid kodu ja välismaade noorsoo- ja hariduselist. Esimene number ilmub veebruaril keskel, sisaldades: G. Suits — Romain Rolland'i 60 a. sünnipäeva puhul, H. Roos — Kool ja poliitika, A. Marmor — Noorsooliikumise tänapäev, kroonika, kitked-katked jne.

1926 a. jooksul ilmub 4 numbert à 16 lk. Tellimishind 100 mk., üksiknumber 25 mk. Tellimisi võtavad vastu ka postkontorid. Oleks soovitatav, et kõik asjast huvitatud ajakirja endile telliksid, kuna üksiknumbrit müük tülikas korraldada.

Eesti Noorsoo Karskusliidu juhatuse teadaanne.

Kuna mõnelt poolt viimasel ajal ajakirjanduses ja seltskunnas on Eesti Noorsoo Karskusliidu kohta ebaõigeid kuuldusi levitatud, on juhatuse sunnitud esinema käesoleva seletusega.

1. Juhatust on süüdistatud, nagu oleks ta rev.-komisjoni tema töös takistand. Tõeliselt oli asja kõik järgmine: rev.-kom. vaatas 19. dets. 1925. a. E. N. K.-liidu 1925. a. tegevuse ja kassaaruanded ning kogu arvepidamise läbi, leidis selle korras ja õige olevat ning kinnitas seda resolutsiooniga kassaraamatus, lugedes sellega enda tegevuse lõppenuks. Mõni päev hiljem teatasid rev. kom. liikmed P. Kanarik ja J. Rebane, et nemad E. N. K.-liidu tegevuse uuesti revideerimiseks 29. dets. 1925. a. liitu tulevad. Et rev. kom. juba oma töö lõpetand oli ja kaks rev. kom. liiget revideerimisest kolmandale liikmele teadet ei olnud saanud, tunnistas Eesti Karskusliidu edustaja, kui Noorsoo Karskusliidu tegevuse eest juriidilise vastutuse kandja, P. Kanariku ja J. Rebase nõudmise seadusevastaseks ja keelas ära nende akte välja andmast. Kui tähendatud isikud hiljem E. N. K.-liidu aseimekoguse selle vastu protesti avaldasid, võttis Eesti Karskusliidu juhatuse küsimuse enda lahendada, ja ära kuulates kummagi poole seletusi, tegi järgmise otsuse: „Harutades Noorsoo Karskusliidu juhatuse ja Noorsoo Karskusliidu komisjontoimkonna vahel tekkinud arusaamatusi 1925. a. lõpul toimetatud revideerimise puhul, leiab Eesti Karskusliit esitatud materjalide põhjal, et Noorsoo Karskusliidu juhatuse ja Eesti Karskusliidu esindaja seisukohad õiged on. Küsimuse puhul üksikute revisjontoimkonna liigete poolt teravaks aetud meeoleoluks ei näe Eesti Karskusliidu juhatust mingit põhjust ja loeb selle täiesti sündmatu olevat.“

Sellega oli erapooletu aktiviteetne asutus oma otsuse annud ja igasugust asja teisiti valgustamist tuleb pidada alusetuks.

2. Ühenduses eelmisega on samast ringkonnast lendu lastud kuuldused, nagu oleksid mõned E. N. K.-liidu juhatuse liikmed liidu summadega omavoliilselt talitanud. Juhatuse

tõrjub sarnased süüdistused kõikekindlamini tagasi, sest **liidu kassast pole ühtki summat välja antud ilma juhatuse otsuseta** (kõik arved kinnitab juhatuse, kuna suuremate kulude tegemiseks juhatuse üldotsus tarvilik), nagu seda ka rev. kom. konstaterida võib. Juhatuse otsused aga on olnud kokkukõlas aseimekoguse otsustega ja liidu eelarvega. (Seejuures on juhatuse oma otsused selal teind ühemeelselt).

3. On süüdistatud mõningaid liidu liikmeid, nagu tegutsesid need ainult isiklikes huvides ja nagu oleksid liidu poolt maksetavad kirjastushonorarid ning muud töötasud liiga suured. Selle kohta olgu tähendatud, et 1) ükski juhatuse liige enda otsekoheste kohustuste täitmise eest mingit tasu ei saa ega keegi seda ka soovind pole; liidu teenistuses on üksainus palgaline sekretär, seegi minimaalse töötasuga; 2) et liidu kirjastushonorarid väiksemad on mujal maksetavast normaalsest töötasust sel alal (võrdle näit., aseimekoguse viimasel koosolekul kinnitatud honorari määrasid Eesti Kirjanduse Seltsi omadega või „Noorusjõu“ honorari ajakirjanduse omadega); 3) et noorsootegelaste kursuse lektorid said tasu haridusministeeriumi poolt spetsiaalselt seks otstarbeks määratud summadest (v. haridusm. kiri 16. novemb. 1925. a. N. 24467.), kuna tasu ise oli vähem mujal samalaadilise töö eest maksetavast tasust (võrdle näit. rahvaülikoolide, haridusliidu, karskusliidu ja teisi tasumäärasid).

Üldse avaldab juhatuse kahetsust, et nii rohkeste süüdistustega, mis vahetumalt riivavad liidu ja selle tegelaste hääd nime, on ajakirjanduse kaudu esinetud seltskunnale, kel, üksik-asju mitte tundes, loomulikult on raske nende suhtes seisukohta võtta, kuna ometi liidu rohkearvuline aseimekoguse koosolek ja Eesti Karskusliidu juhatuse neid põhjalikult ja igakülgselt kaaludes nad ühemeelselt tagasi oli tõrjund.

Eesti Noorsoo Karskusliidu juhatuse nimel:

A. Peets, juhataja.

J. Lamp, sekretär.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: kutsenõunik Hans Roos. Tegev toimetus: E. v. Pedriks, E. Kubjas, H. Rink, T. Lange, L. Urm. Toimetuse aadress: Tartu, pst. 86, telefon 404.

Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajal — teisipäeval 1—1/23 } Jakobi t. 8.
toim. sekretäril — teisip. ja neljapäeval 1—1/23 }